

Missiv

Dnr:25REK25
2025-09-04

Kommunstyrelsen

Granskning av pensionshantering och redovisning

Revisorerna har gett PwC i uppdrag att granska pensionshantering och redovisning. Granskningsrapporten godkändes av revisorerna den 18 juni 2025. I granskningsrapporten framgår granskningsresultatet.

Granskningsrapporten är godkänd av revisorerna. Med anledning av det som framkommer i granskningsrapporten vill revisorerna ha kommunstyrelsens kommentarer till de brister som noteras och de rekommendationer som rapporten innehåller.

Revisorerna önskar ett yttrande från kommunstyrelsen senast 4 december.

Revisorerna i Gävle kommun

Eva-Karin Hamilton
Revisorskollegiets
ordförande

Tord Jansson
1:e vice ordförande

Yvonne Bäckius
2:e vice ordförande

Bilaga: Granskningsrapport

Signering

Följande parter har signerat detta dokument

Namn: Eva-Karin Hamilton

Datum: 2025-09-04 15:32

Signerat kryptografiskt SHA-256 hashvärde:

A57007BA6BB11A33E82F82555B856A6C992732ECF330DE26C90387CAFACDA609

Namn: Tord Evan Jansson

Datum: 2025-09-08 08:41

Signerat kryptografiskt SHA-256 hashvärde:

A57007BA6BB11A33E82F82555B856A6C992732ECF330DE26C90387CAFACDA609

Namn: Yvonne Bäckius

Datum: 2025-09-08 09:00

Signerat kryptografiskt SHA-256 hashvärde:

A57007BA6BB11A33E82F82555B856A6C992732ECF330DE26C90387CAFACDA609

Granskning av pensionshantering och redovisning

Gävle kommun

Juni 2025

Viktor Ahlzén, Projektledare & pensionsspecialist

Daniella Dráb, Projektmedarbetare & pensionsspecialist

Tom Ekberg, Kvalitetssäkrare & pensionsspecialist

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Gävle kommun genomfört en granskning av pensionshantering och redovisning. Syftet har varit att bedöma om kommunen säkerställer att hantering av pensioner sker med tillräcklig intern kontroll.

Utifrån genomförd granskning är vår sammantagna bedömning att:

- Kommunstyrelsen inte helt (trafikljus: gult) säkerställt att det finns ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag.
- Kommunstyrelsens interna kontroll i sammanhanget inte helt (trafikljus: gult) är tillräcklig.
- Kommunstyrelsen i allt väsentligt (trafikljus: grönt) redovisar pensionsåtagandet i enlighet med lagstiftning (LKBR) samt rekommendationerna i RKR.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga:

Revisionsfrågor	Bedömning	
Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?	Delvis	
Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?	Delvis	
Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?	Delvis	
Sker pensionsredovisningen i Gävle kommun i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?	Ja	

För att utveckla verksamheten lämnas följande rekommendationer:

- Att komplettera befintliga rutinbeskrivningar till att även innefatta deadlines och utförandebeskrivningar över det arbete som utförs kopplat till processen för kontroll, test och betalning av inkommande premiefakturer samt de tester och kontroller som utförs av lönedata i samband med rapportering till KPA.
- Att komplettera det årshjul som finns upprättat inom kommunens redovisningsenhet till att även omfatta information om de avstämningar och kontroller samt det administrativa arbetet som utförs inom kommunen kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse.
- Att utöka befintliga rutinbeskrivningar med en tydligare rollfördelning och ansvarsfördelning över de olika ansvarsområdena. I dessa bör ordinarie ansvarig anges, samt ansvarig när ordinarie ansvarig ej finns tillgänglig att utföra sina arbetsuppgifter. Detta i syfte att minska personberoendet i pensionshanteringen och för att underlätta för effektiv överlämning av arbetsmoment, i samband med

exempelvis sjukfrånvaro eller annat personalbortfall.

- Att vidta åtgärder i syfte att säkerställa att de identifierade avstegen från rekommendationerna i RKR R10 avhjälpas i samband med redovisning av pensionsåtagandet i Not.
- Att införa rutinmässiga tester av pensionsgrundande lön enligt lönesystemet jämfört med fakturaspecifikation gällande årsfakturan från KPA. Dessa kontroller bedömer vi mest lämpligt att genomföra på samtliga individer och ej stickprovsvis.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	4
Bakgrund.....	4
Syfte och revisionsfrågor	4
Revisionskriterier	5
Avgränsning	5
Metod	5
Pensionsavtal i kommunen	6
Granskningsresultat	7
Rutiner för pensionsadministration	7
lakttagelser	7
Bedömning.....	9
Pensionsskuld och ansvarsförbindelse.....	10
lakttagelser	10
Genomgång av kommunens kontroller och avstämningar	10
Bedömning Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?.....	11
Roller och ansvar	12
lakttagelser	12
Bedömning.....	12
Pensionsredovisning i Not.....	13
lakttagelser	13
Bedömning.....	14
Datatest – utförande och resultat – Gävle kommun	14
Avslutning	15
Samlad bedömning	15
Rekommendationer	17

Inledning

Bakgrund

Pensionsavtalens komplexitet ställer höga krav på såväl rutiner och processer som den interna förståelsen av de avtal som tillämpas. För att säkerställa en rättvisande redovisning måste en beräkning av skulden göras årligen av kommunens pensionsförvaltare KPA¹.

Pensionsskulden inom kommunal verksamhet består i regel av följande delar:

- Skuld i balansräkningen, pensioner från och med år 1998
(uppgick för Gävle kommun till SEK 1 222,3m vid årsbokslutet 2024)
- Ansvarsförbindelse, pensioner intjänade före år 1998
(uppgick för Gävle kommun till SEK 1 146,0m vid årsbokslutet 2024)

Under kommande år kommer utbetalningarna att öka kraftigt på grund av ökade pensionsavgångar. Det är väsentligt att detta hanteras med god intern kontroll och att redovisningen utgör ett korrekt beslutsunderlag när kostnadsposter ställs mot andra kostnader.

Revisorerna i Gävle kommun har utifrån en bedömning av väsentlighet och risk beslutat att genomföra en granskning av kommunens process för rapportering samt redovisning av pensioner.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningen syftar till att bedöma om kommunstyrelsen säkerställer en ändamålsenlig hantering av pensioner samt att den interna kontrollen är tillräcklig.

Följande revisionsfrågor ska besvaras i granskningen:

1. Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?
2. Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?
3. Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?
4. Sker pensionsredovisningen i Gävle kommun i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?

¹ KPA Pension är ett tjänstepensionsbolag inom kommun- och regionsektorn samt Gävle kommuns pensionsförvaltare.

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar.

Följande kriterier används för revisionell bedömning:

- Kommunallagen: kap 6:6
- Koncerninterna styrdokument relevanta för granskningen

Avgränsning

Revisionsobjekt i granskningen är kommunstyrelsen. Tester och kontroller omfattar underlag som ligger till grund för beräkning under perioden 2024-01-01 – 2024-12-31. Till kommunkoncernen hör helt eller delvis ett antal kommunala bolag. Dessa bolag behandlas inte i denna rapport.

Metod

Granskningen sker genom dokumentanalys samt intervjuer med berörda befattningshavare. Inom ramen för granskningen genomförs tester av de underlag som ligger till grund för pensionsförvaltarens beräkning av pensionsskuld samt pensionskostnad avseende avtalen AKAP-KR och KAP-KL.

Inom ramen för granskningen har intervju och dialog genomförts med följande:

- Två av kommunens tre lönekonsulter som utför pensionsadministration (HR-service)
- Enhetschef HR-service
- Redovisningsekonom (ekonomienheten)
- Redovisningschef (ekonomienheten)

Pensionsavtal i kommunen

I detta kapitel presenteras en kort sammanfattning av de pensionsavtal som i dagsläget tillämpas inom Gävle kommun. Baserat på intervjuer och skriftlig dokumentation från kommunen tillämpades följande pensionsavtal per 31 december 2024.

Pensionsavtal	Antal (ca)	Kategori
KAP-KL	717	Anställda
AKAP-KR	9 059	Anställda
OPF-KL Fritidspolitiker	658	Förtroendevalda
PA17	57	Anställda
ITP 1	5	Anställda
PFA	25	Anställda
Löneväxling	173	Anställda
Individuella pensionsavtal	5	Anställda

- Lönekonsult har bekräftat i intervju att totalt fem chefer från sektorerna Styrning och stöd, Vårld, Utbildning och Livsmiljö har individuella förstärkta pensionsplaner utöver den kollektivavtalade tjänstepensionen. De förstärkta individuella planerna administreras av Folksam och Skandia.
- Till kommunkoncernen hör helt eller delvis ett antal kommunala bolag. Dessa bolag behandlas inte i denna rapport.

Granskningsresultat

Rutiner för pensionsadministration

Revisionsfråga 1: Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?

lakttagelser

Skriftliga rutinbeskrivningar

I dokumentet "Rapportering av pensionsgrundande uppgifter" finns processen för rapportering av pensionsgrundande uppgifter till KPA dokumenterad i skrift. Processen är dokumenterad på övergripande nivå. Någon detaljerad beskrivning över hur rapporteringen går till finns ej.

I filen "Årshjul pension" finns ett årshjul som sammanfattar majoriteten av de arbetsuppgifter som utförs av kommunens tre lönekonsulter. Arbetsmoment, ansvarig utförare, datum och deadlines framgår på års- och månads-basis.

I dokumentet "SG-STÖ-9047-v.1.0 Personec - Löneväxling Pension - HR-service" finns en tydlig processbeskrivning över arbetet som utförs kopplat till löneväxling² i kommunen. Processbeskrivningen innehåller information om arbetsuppgifter som ska utföras både vid upprättande och avslutning av löneväxling.

Utöver ovan nämnda årshjul och processbeskrivningar finns inga andra skriftliga rutinbeskrivningar, lathundar eller guider som kan användas som stöttning inom ramen för kommunens arbete med pensioner.

Under 2024 genomförde Gävle kommun en intern riskanalys där samtliga delar av pensionshanteringen kartlades samt kvalitets- och riskbedömdes. Riskanalysen avsåg arbetet som utförs av både kommunens HR-service och ekonomienhet. Riskanalysen resulterade i ett antal förbättringsåtgärder med planlagd implementering under 2025. I samband med riskanalysen bildade kommunen också en pensionsgrupp, bestående av involverade medarbetare från HR-service och ekonomienheten. Syftet med pensionsgruppen var att öka samverkan inom ramen för kommunens pensionshantering samt att löpande göra uppföljning avseende den åtgärdsplan som tagits fram i samband med riskanalysen.

Rutin för avstämningar i lönesystemet

Gävle kommuns lönesystem Personec P levereras av Visma och implementerades i kommunen år 2009. Kommunens systemförvaltare har full behörighet i systemet.

Gävle kommun använder Vismas så kallade "Tabelltjänst" som innebär extra hjälp från Visma med inläsning och uppdateringar av lokala tabeller, såsom löne- och frånvarokoder. Systemförvaltare på HR-service kopplar samt konterar dessa löne-och frånvarokoder och lägger till dessa i de mallar som koderna tillhör. Uppdateringar från Visma sker minst sju (7) gånger per år.

² Löneväxling innebär att den anställde avstår sin lön till förmån för extra pensionsavsättning.

Den manuella hanteringen som utförs i lönesystemet finns inte dokumenterad i skrift.

Rutin för avstämningar mot externa leverantörer

Gävle kommun köper tilläggstjänsterna Pensionshjälpen och Politiker Plus av KPA. Pensionshjälpen omfattar extra stöd inom pensionsadministration, rapportering, bevakning och service gällande pensionsavtalen som tillämpas för anställda. Politiker Plus omfattar extra stöd inom pensionsadministration och rapportering för förtroendevalda.

Årsfilen med underlag för årslöner för KAP-KL och halvårsfilen med halvårslöner för AKAP-KR skickas in till KPA under januari månad varje år. Årsfil med underlag för förtroendevalda skickas i februari varje år. Under juli månad skickas den första filen (för innevarande år) med halvårslöner avseende AKAP-KR.

Utöver de obligatoriska filerna skickar kommunen extra delårsfiler med uppdaterade anställningsdata avseende både KAP-KL och AKAP-KR nästan månadsvis.

Löpande pensionsadministration och rapportering kopplat till pensioner utförs av kommunens tre lönekonsulter på HR-service. Processen börjar med att lönekonsulter hämtar ut en fil innehållande löneuppgifter från lönesystemet Personec P.

Lönekonsulter utför kontroller av bland annat ålder, pensionsavtal och pensionsavgift innan filen laddas upp i KPA Direkt³. Filen valideras och kvalitetssäkras i KPA:s system och en lista med eventuella fel skickas tillbaka. Påträffade fel rättas och korrigeras av lönekonsulter och skickas därefter tillbaka till KPA för ny validering. Processen fortsätter tills inga fel finns på listan och lönekonsulter kan godkänna listan i KPA.

I dokumentet "Rapportering av pensionsgrundande uppgifter" finns, som tidigare nämnt, information om datum och deadlines samt en övergripande processbeskrivning över arbetet för rapportering till KPA. Processen finns även dokumenterad, främst med datum och deadlines, i dokumentet "Årshjul pension".

Kontroll av premiefakturer från KPA

Inkommande fakturer från KPA mottagsattesteras av lönekonsulter och rimlighetsbedöms mot tidigare inkomna fakturer. Fakturorna går vidare till redovisningsekonom för kontering och slutligen till redovisningschef för beslutsattest.

De rimlighetskontroller som utförs dokumenteras inte i skrift. Det framgår dock av kommunens upprättade riskanalys att plan för utökade kontroller finns bland åtgärderna för 2025.

Delaktiga parter i processen för betalning finns dokumenterad i dokumentet "Attestförteckning Kommunstyrelsen".

³ KPAs internetkontor och verktyg för pensionsadministration.

Rutin för administration av löneväxling

Löneväxling i Gävle kommun sker genom Folksam och erbjuds till samtliga tillsvidareanställda inom kommunen.

Anmälan om ny löneväxling, ändring eller avslut sker direkt till Folksam. Informationen skickas vidare till kommunens lönekonsulter som registrerar löneavdraget i lönesystemet Personec P.

När fakturor avseende löneväxlingen inkommer från Folksam kontrolleras dessa av lönekonsulter mot de avdrag som gjorts i lönesystemet på individnivå.

Eventuella avvikelser följs upp av lönekonsulterna tillsammans med medarbetare på ekonomienheten.

Processen för löneväxling finns dokumenterad i rutinbeskrivningen "SG-STÖ-9047-v.1.0 Personec - Löneväxling Pension - HR-service" som har upprättats av kommunen.

Rutin för hantering av särskilda avtal/tillägg

Pensionsbestämmelserna i OPF-KL gäller inte för förtroendevald som vid tillträdet av sitt uppdrag har uppnått i 32 a § LAS angiven ålder. OPF-KL upphör att gälla för förtroendevald som får fortsatt uppdrag vid ny mandatperiod vid val efter 2014 om denne uppnått i 32 a § LAS angiven ålder. Förtroendevald som uppnår i 32 a § LAS angiven ålder under pågående mandatperiod har dock rätt till pensionsavsättning under mandatperioden.

Kommunens lönekonsulter gör manuella kontroller vid varje ny mandatperiod. Vid ålder över 32 a § LAS angiven ålder markeras den förtroendevalda med "ej pensionsrätt" i lönesystemet Personec P.

Hanteringen finns ej dokumenterad i skrift.

Bedömning

Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?

Delvis

Vår sammantagna bedömning grundar sig på att berörda medarbetare inom Gävle kommun har en tillfredsställande kompetens om de pensionsavtal som tillämpas inom kommunen. Riskanalysen som tagits fram av kommunen, samt pensionsgruppen som skapats, tyder på att berörda medarbetare är väl medvetna om de brister som finns.

I rutinbeskrivningen "Rapportering av pensionsgrundande uppgifter" finns processen för rapportering av pensionsgrundande löneuppgifter till KPA dokumenterad på övergripande nivå. Någon detaljerad beskrivning över hur rapporteringen går till finns ej. Tester och kontroller som utförs i samband med rapporteringen finns ej dokumenterade.

Vidare finns ett omfattande årshjul upprättat för den löpande pensionsadministrationen. I årshjulet sammanfattas i stort sett samtliga av de arbetsuppgifter som utförs av kommunens lönekonsulter på HR-service kopplat till pensioner.

Processen för löneväxling finns väl dokumenterad i en upprättad processbeskrivning.

Processen för betalning av inkommande premiefakturer finns inte dokumenterad i skrift. Utifrån fastställt syfte bedömer vi att de rutiner som finns avseende rapportering av pensionsunderlag är delvis ändamålsenliga.

Utvecklingsområde för framtiden menar vi rör:

- Att komplettera befintliga rutinbeskrivningar till att även innefatta deadlines och utförandebeskrivningar över det arbete som utförs kopplat till processen för kontroll, test och betalning av inkommande premiefakturer samt de tester och kontroller som utförs av lönedata i samband med rapportering till KPA.

Pensionsskuld och ansvarsförbindelse

Revisionsfråga 2: Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?

lakttagelser

Genomgång av kommunens kontroller och avstämningar

På uppdrag av kommunen beräknar KPA pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Beräkningen baseras bland annat på de uppgifter som inrapporteras av kommunen.

Vid större förändringar av pensionsskulden efter den senaste perioden rapporterar KPA orsaken till förändringen till kommunen. Det kan exempelvis handla om generella löneyft inom en yrkeskategori som genererat en pensionsskuldökning över det normala.

Gävle kommun beställer normalt beräkningsprognoser över pensionsförpliktelserna och pensionskostnaderna tre (3) gånger per år, vanligen i samband med årsbokslut, delårsbokslut samt en extra prognos i april. I samband med detta får kommunen ett foljebrev där eventuella förändringar finns förklarade samt en digital genomgång av prognosen med handläggare från KPA.

Kommunens redovisningschef och redovisningsekonom analyserar prognoserna och undersöker rimligheten i förändringen av ansvarsförbindelse och pensionsavsättning över tid, där balansposterna stäms av mot tidigare inkomna prognoser för att säkerställa rimlighet. Avstämningarna görs på total nivå och aldrig på enskilda individer. Större förändringar ska kunna förklaras av antingen förändringar av de antaganden som använts i skuldberäkningen, alternativt av de foljebrev från KPA som kommer med beräkningen. Om avvikelserna inte kan förklaras av detta utreds de underliggande orsakerna till förändringen vidare tillsammans med KPA. Historiska prognoser finns sparade i KPA Direkt.

Kommunen har delat ett årshjul som används för delar av det arbete som utförs av kommunens redovisningsenhet. Arbetet som utförs kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse framgår inte av årshjulet. Några andra skriftliga rutinbeskrivningar kopplat till hanteringen finns inte heller. Att upprätta skriftliga rutinbeskrivningar samt ett internt årshjul finns med bland förbättringsåtgärderna i kommunens upprättade riskanalys.

Bedömning

Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?

Delvis.

Redovisningschef och redovisningsekonom ansvarar för arbetet med Gävle kommuns pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Vår bedömning är att dessa har god förståelse för pensionsskuldsredovisning och kunskap för att förstå och tolka underlag från KPA.

Vi bedömer vidare att det sker rutinmässiga kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning i Gävle kommun. Historiska prognoser över pensionsskulden och folgebrev finns sparade i KPA Direkt. De avstämningar och kontroller som utförs av skuldprognoserna finns dock inte dokumenterade.

Det finns inte heller något övergripande årshjul, processkarta eller flödesschema kopplat till arbetet. Detta finns dock, som tidigare nämnt, med bland förbättringsåtgärderna i kommunens upprättade riskanalys.

Bristen på dessa typer av rutinbeskrivningar ökar personberoendet i arbetet och därmed riskerna.

Utvecklingsområde för framtiden menar vi därför är:

- Att komplettera det årshjul som finns upprättat inom kommunens redovisningsenhet till att även omfatta information om de avstämningar och kontroller samt det administrativa arbetet som utförs inom kommunen kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse.

Roller och ansvar

Revisionsfråga 3: Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?

lakttagelser

All löpande pensionsadministration och rapportering kopplat till pensioner utförs av kommunens lönekonsulter på HR-service.

Systemförvaltare på HR-service ansvarar för den manuella hanteringen som krävs vid tabellinläsningar och uppdateringar genom tabelltjänsten från Visma.

Redovisningschef och redovisningsekonom ansvarar för pensionsredovisning, prognosavstämningar och annan administration kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse.

Det finns ingen närmare detaljerad uppdelning mellan ansvarig personal för de arbetsmoment som utförs än den som nämns ovan. I nuläget finns inte heller någon plan för överlämning vid avslutad anställning eller långvarig sjukskrivning.

Bedömning

Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?

Delvis

Vår bedömning baseras på att berörda medarbetare inom Gävle kommun har en tillfredsställande kännedom om de arbetsuppgifter som i dagsläget utförs inom ramen för pensionsadministrationen och pensionsredovisningen. Kommunen har också visst stöd från KPA för att upprätthålla administrativa rutiner.

Viss ansvarsfördelning finns dokumenterad i upprättade rutinbeskrivningar. De rutinbeskrivningarna som finns upprättade innehåller dock inte någon plan för överlämning av arbetsuppgifter inför avslutad anställning, långvarig sjukskrivning eller annat typ av personalbortfall. Detta bedömer vi som en brist.

Utvecklingsområde för framtiden menar vi därför är:

- Att utöka befintliga rutinbeskrivningar med en tydligare rollfördelning och ansvarsfördelning över de olika ansvarsområdena. I dessa bör ordinarie ansvarig anges, samt ansvarig när ordinarie ansvarig ej finns tillgänglig att utföra sina arbetsuppgifter. Detta i syfte att minska personberoendet i pensionshanteringen och för att underlätta för effektiv överlämning av arbetsmoment, i samband med avslutad anställning, långvarig sjukskrivning eller annat typ av personalbortfall.

Pensionsredovisning i Not

Revisionsfråga 4: Sker pensionsredovisningen i Gävle kommun i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?

Iakttagelser

Enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) ska pensionsåtagandet redovisas enligt den s.k. blandmodellen. Detta innebär att pensioner intjänade före 1998 redovisas som en ansvarsförbindelse utanför balansräkningen (inom linjen) och utbetalningarna redovisas direkt i resultaträkningen. För pensioner intjänade fr.o.m. 1998 redovisas åtagandet på balansräkningen. För åtagande till förtroendevalda sker redovisning i balansräkningen om det är klart att åtagandet ska betalas ut och som ansvarsförbindelse om det inte är känt när och i vilken omfattning åtagandet ska infrias. Gävle kommun redovisar åtagandet enligt blandmodellen.

Hur redovisningen ska ske och vilka upplysningar som ska lämnas regleras i RKR R10 Pensioner och RKR Information Upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelse i förvaltningsberättelsen.

PwC har granskat Gävle kommuns årsredovisning för 2024. Följsamheten till rekommendationerna i RKR R10 har analyserats. PwC har särskilt granskat Not 24 "Avsatt till pensioner och liknande avsättningar" samt Not 29 "Pensionsförpliktelser som inte har tagits upp bland skulder eller avsättningar".

Gävle kommun redovisar i stort sett helt i enlighet med rekommendationerna. Följande avsteg har dock uppmärksammats:

Avsteg Not 24) Avsatt till pensioner och liknande avsättningar

- Uppgift om ändring av försäkringstekniska grunder avseende pensionsskuld saknas.

Avsteg Not 29) Pensionsförpliktelser som inte har tagits upp bland skulder eller avsättningar

- Uppgift om ändring av försäkringstekniska grunder avseende ansvarsförbindelse saknas.

Bedömning

Sker pensionsredovisningen i Gävle kommun i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?

Ja.

Kommunen redovisar pensionsåtagandet och ansvarsförbindelsen i enlighet med LKBR. Vår bedömning baseras på endast mindre avsteg från rekommendationerna i RKR R10 i Not 24 och Not 29. Vi bedömer revisionsfrågan som uppfylld.

Utvecklingsområde för framtiden menar vi därför är:

- Att vidta åtgärder i syfte att säkerställa att de identifierade avstegen från rekommendationerna i RKR R10 avhjälpas i samband med redovisning av pensionsåtagandet i Not.

Datatest – utförande och resultat – Gävle kommun

PwC har avseende pensionsavtalen AKAP-KR och KAP-KL jämfört kommunens pensionsgrundande löner avseende 2024 enligt lönesystemet med pensionsgrundande årslön enligt fakturaspecifikationer från KPA avseende 2024. Vidare har pensionsavgiften enligt AKAP-KR samt tilläggspremier avseende KAP-KL räknats om enligt PwCs uppskattning.

Totalt avser detta cirka 10 800 individer och PwC har identifierat ett antal avvikelser. Majoriteten av avvikelserna avser:

- Individer som finns med i utdraget från lönesystemet men inte på fakturaspecifikationen från KPA.
- Individer som finns med på fakturaspecifikationen från KPA men inte i lönesystemet.
- Individer där den pensionsgrundande lönen i lönesystemet avviker från den pensionsgrundande lönen som anges på fakturaspecifikationen från KPA.
- Individer där avvikelser påträffats gällande beräknad pensionsavgift avseende AKAP-KR.

Avvikelseerna har delgivits kommunens lönekonsulter för vidare utredning.

Utvecklingsområde för framtiden menar vi därför är:

- Att införa rutinmässiga tester av pensionsgrundande lön enligt lönesystemet jämfört med fakturaspecifikation gällande årsfakturan från KPA. Dessa kontroller bedömer vi mest lämpligt att genomföra på samtliga individer och ej stickprovvis.

Avslutning

Samlad bedömning

Granskningsobjekt är kommunstyrelsen för Gävle kommun.

Nedan redovisas sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor:

Revisionsfråga	Bedömning
1. Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?	<p>Delvis</p> <p>Vår sammantagna bedömning grundar sig på att berörda medarbetare inom Gävle kommun har en tillfredsställande kompetens om de pensionsavtal som tillämpas inom kommunen. Riskanalysen som tagits fram av kommunen, samt pensionsgruppen som skapats, tyder på att berörda medarbetare är väl medvetna om de brister som finns.</p> <p>I rutinbeskrivningen "Rapportering av pensionsgrundande uppgifter" finns processen för rapportering av pensionsgrundande löneuppgifter till KPA dokumenterad på övergripande nivå. Någon detaljerad beskrivning över hur rapporteringen går till finns ej. Tester och kontroller som utförs i samband med rapporteringen finns ej dokumenterade. Vidare finns ett omfattande årshjul upprättat för den löpande pensionsadministrationen. I årshjulet sammanfattas i stort sett samtliga av de arbetsuppgifter som utförs av kommunens lönekonsulter på HR-service kopplat till pensioner.</p> <p>Processen för löneväxling finns väl dokumenterad i en upprättad processbeskrivning.</p> <p>Processen för betalning av inkommande premiefakturer finns inte dokumenterad i skrift.</p> <p>Utifrån fastställt syfte bedömer vi att de rutiner som finns avseende rapportering av pensionsunderlag är delvis ändamålsenliga.</p>

2. Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?

Delvis

Redovisningschef och redovisningsekonom ansvarar för arbetet med Gävle kommuns pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Vår bedömning är att dessa har god förståelse för pensionsskuldsredovisning och kunskap för att förstå och tolka underlag från KPA. Vi bedömer vidare att det sker rutinmässiga kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning i Gävle kommun.

Historiska prognoser över pensionsskulden och följebrev finns sparade i KPA Direkt. De avstämningar och kontroller som utförs av skuldprognoserna finns dock inte dokumenterade. Det finns inte heller något övergripande årshjul, processkarta eller flödesschema kopplat till arbetet. Detta finns dock, som tidigare nämnt, med bland förbättringsåtgärderna i kommunens upprättade riskanalys.

Bristen på dessa typer av rutinbeskrivningar ökar personberoendet i arbetet och därmed riskerna.

3. Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?

Delvis

Vår bedömning baseras på att berörda medarbetare inom Gävle kommun har en tillfredsställande kännedom om de arbetsuppgifter som i dagsläget utförs inom ramen för pensionsadministrationen och pensionsredovisningen. Kommunen har också visst stöd från KPA för att upprätthålla administrativa rutiner.

Viss ansvarsfördelning finns dokumenterad i upprättade rutinbeskrivningar. De rutinbeskrivningarna som finns upprättade innehåller dock inte någon plan för överlämning av arbetsuppgifter inför avslutad anställning, långvarig sjukskrivning eller annat typ av personalbortfall. Detta bedömer vi som en brist.

4. Sker pensionsredovisningen i Gävle kommun i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?

Ja

Kommunen redovisar pensionsåtagandet och ansvarsförbindelsen i enlighet med LKBR. Vår bedömning baseras på endast mindre avsteg från rekommendationerna i RKR R10 i Not 24 och Not 29. Vi bedömer revisionsfrågan som uppfylld.

Rekommendationer

För att utveckla verksamheten lämnas följande rekommendationer:

- Att komplettera befintliga rutinbeskrivningar till att även innefatta deadlines och utförandebeskrivningar över det arbete som utförs kopplat till processen för kontroll, test och betalning av inkommande premiefakturer samt de tester och kontroller som utförs av lönedata i samband med rapportering till KPA.
- Att komplettera det årshjul som finns upprättat inom kommunens redovisningsenhet till att även omfatta information om de avstämningar och kontroller samt det administrativa arbetet som utförs inom kommunen kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse.
- Att utöka befintliga rutinbeskrivningar med en tydligare rollfördelning och ansvarsfördelning över de olika ansvarsområdena. I dessa bör ordinarie ansvarig anges, samt ansvarig när ordinarie ansvarig ej finns tillgänglig att utföra sina arbetsuppgifter. Detta i syfte att minska personberoendet i pensionshanteringen och för att underlätta för effektiv överlämning av arbetsmoment, i samband med avslutad anställning, långvarig sjukskrivning eller annat typ av personalbortfall.
- Att vidta åtgärder i syfte att säkerställa att de identifierade avstegen från rekommendationerna i RKR R10 avhjälpas i samband med redovisning av pensionsåtagandet i Not.
- Att införa rutinemässiga tester av pensionsgrundande lön enligt lönesystemet jämfört med fakturaspecifikation gällande årsfakturan från KPA. Dessa kontroller bedömer vi mest lämpligt att genomföra på samtliga individer och ej stickprovvis.

2025-06-18

Hanna Franck

Uppdragsledare

Viktor Ahlzén

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Gävle kommun, enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 2025-02-19.

PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.

Yttrande

Dnr 25KS433-3
2025-11-07

Kommunstyrelsen/
Kommunfullmäktige

Yttrande – Granskning av pensionshantering och redovisning, Gävle kommun

Ert diarienummer: 25REK25

Beskrivning av ärendet

Bakgrund och sammanfattning

Revisorerna genomförde under 2025 en granskning av Gävle kommuns av pensionshantering och redovisning. Syftet har varit att bedöma om kommunen säkerställer att hantering av pensioner sker med tillräcklig intern kontroll.

Ett antal kontrollfrågor var styrande för granskningen:

1. Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?
2. Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?
3. Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?
4. Sker pensionsredovisningen i Gävle kommun i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?

Revisionskriterier:

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar.

Följande kriterier används för revisionell bedömning:

- Kommunallagen: kap 6:6
- Koncerninterna styrdokument relevanta för granskningen

Avgränsning

Revisionsobjekt i granskningen är kommunstyrelsen. Tester och kontroller omfattar underlag som ligger till grund för beräkning under perioden 2024-01-01 – 2024-12-31. Till kommunkoncernen hör helt eller delvis ett antal kommunala bolag. Dessa bolag behandlas inte i denna rapport

Metod

Metoder som användes under granskningen var en dokumentanalys samt intervjuer med nyckelpersoner. I granskningen genomfördes tester av de underlag som ligger till grund för pensionsförvaltarens beräkning av pensionsskuld samt pensionskostnad avseende avtalen AKAP-KR och KAP-KL.

Sammanfattning från rapport

Utifrån genomförd granskning är vår sammantagna bedömning att:

- Kommunstyrelsen inte helt (trafikljus: gult) säkerställt att det finns ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag.
- Kommunstyrelsens interna kontroll i sammanhanget inte helt (trafikljus: gult) är tillräcklig.
- Kommunstyrelsen i allt väsentligt (trafikljus: grönt) redovisar pensionsåtagandet i enlighet med lagstiftning (LKBR) samt rekommendationerna i RKR.

Revisionsfrågor	Bedömning	
Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?	Delvis	
Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?	Delvis	
Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?	Delvis	
Sker pensionsredovisningen i Gävle kommun i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?	Ja	

Revisorernas rekommendation utifrån granskningens resultat:

- Att komplettera befintliga rutinbeskrivningar till att även innefatta deadlines och utförandebeskrivningar över det arbete som utförs kopplat till processen för kontroll, test och betalning av inkommande premiefakturer samt de tester och kontroller som utförs av lönedata i samband med rapportering till KPA.
- Att komplettera det årshjul som finns upprättat inom kommunens redovisningsenhet till att även omfatta information om de avstämningar och kontroller samt det administrativa arbetet som utförs inom kommunen kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse.
- Att utöka befintliga rutinbeskrivningar med en tydligare rollfördelning och ansvarsfördelning över de olika ansvarsområdena. I dessa bör ordinarie ansvarig anges, samt ansvarig när ordinarie ansvarig ej finns tillgänglig att utföra sina arbetsuppgifter. Detta i syfte att minska personberoendet i pensionshanteringen och för att underlätta för effektiv överlämning av

arbetsmoment, i samband med 1 exempelvis sjukfrånvaro eller annat personalbortfall.

- Att vidta åtgärder i syfte att säkerställa att de identifierade avstegen från rekommendationerna i RKR R10 avhjälpas i samband med redovisning av pensionsåtagandet i Not.
- Att införa rutinmässiga tester av pensionsgrundande lön enligt lönesystemet jämfört med fakturaspecifikation gällande årsfakturan från KPA. Dessa kontroller bedömer vi mest lämpligt att genomföra på samtliga individer och ej stickprovvis.

Yttrande

Kommunstyrelsen har genomfört och kommer att genomföra utveckling av pensionsprocessen motsvarande de rekommendationer som revisionen lämnade.

Nedan redovisas svar på respektive rekommendation.

- Att komplettera befintliga rutinbeskrivningar till att även innefatta deadlines och utförandebeskrivningar över det arbete som utförs kopplat till processen för kontroll, test och betalning av inkommande premiefakturer samt de tester och kontroller som utförs av lönedata i samband med rapportering till KPA.

Svar:

Komplettering av befintliga rutiner till att även innefatta deadlines och utförandebeskrivningar över det arbete som utförs kopplat till processen för kontroll, test och betalning kommer att genomföras Q1 2026.

- Att komplettera det årshjul som finns upprättat inom kommunens redovisningsenhet till att även omfatta information om de avstämningar och kontroller samt det administrativa arbetet som utförs inom kommunen kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse.

Svar:

Ett arbete pågår med att slå ihop årshjulen som innehåller aktiviteter samt deadlines för pensionsadministration och redovisning. Komplettering av avstämningar och kontroller samt det administrativa arbetet som utförs inom redovisningsområdet kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelsearbetet kommer att genomföras Q1 2026.

- Att utöka befintliga rutinbeskrivningar med en tydligare rollfördelning och ansvarsfördelning över de olika ansvarsområdena. I dessa bör ordinarie ansvarig anges, samt ansvarig när ordinarie ansvarig ej finns tillgänglig att utföra sina arbetsuppgifter. Detta i syfte att minska personberoendet i pensionshanteringen och för att underlätta för effektiv överlämning av arbetsmoment, i samband med 1 exempelvis sjukfrånvaro eller annat personalbortfall.

Svar:

Ett arbete pågår med att slå ihop årshjulen som innehåller aktiviteter samt deadlines för pensionsadministration och redovisning. I årshjulet kommer ansvarigfördelning och ersättare vid frånvaro att tydliggöras. Detta kommer genomföras under 2025.

- Att vidta åtgärder i syfte att säkerställa att de identifierade avstegen från rekommendationerna i RKR R10 avhjälpas i samband med redovisning av pensionsåtagandet i Not.

Svar:

Uppgift om "Ändring av försäkringstekniska grunder" har inte inkluderats i noten, då saldot enligt KPA:s underlag "Upplysningar till RKR R10" är 0 kr. Vi bedömde därför att upplysningen inte var relevant att ta med. Vi förtydligar detta i kommande redovisning, även vid nollsaldo och undvika eventuella oklarheter.

- Att införa rutinmässiga tester av pensionsgrundande lön enligt lönesystemet jämfört med fakturaspecifikation gällande årsfakturan från KPA. Dessa kontroller bedömer vi mest lämpligt att genomföra på samtliga individer och ej stickprovvis.

Svar:

För att löpande upptäcka och åtgärda brister samt säkerställa en hög kvalitet på handläggningen av medarbetarnas pensioner så kommer vi att införa kontroller av pensionsgrundande lön enligt lönesystem jämfört med fakturaspecifikationen från KPA. Ett arbete att skapa rutiner för kontrollerna ska utformas. Detta kommer att genomföras under första halvåret 2026.

Helena Bergström
Enhetschef HR-service

Liliana Sultana
Redovisningschef